

بررسی ارتباط میان شاخص توسعه انسانی و میزان قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان های استان کرمان

مسلم آل بوسویلیم^۱، حجت آل بوسویلیم^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۱/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۱/۲۰

چکیده

یکی از موانع توسعه در یک کشور، حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در آن جامعه است. این ماده افیونی با تأثیر بر توان، قدرت تفکر، انگیزه، خلاقیت و اندیشه افراد، مانعی بر مشارکت آن ها جهت دستیابی یک جامعه به توسعه است. استان کرمان به لحاظ موقعیت جغرافیایی از دیرباز متأثر از پیامدهای این معضل اجتماعی بوده است؛ لذا در پژوهش حاضر سعی در بررسی ارتباط میان شاخص توسعه انسانی و حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در یازده شهرستان استان کرمان در سال ۱۳۸۹ شده است. در این راستا از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده و از دو شاخص جهت اندازه گیری حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر کمک گرفته شده است که ضریب همبستگی هر دو شاخص (۰,۴۴ و ۰,۵۲) نشان دهنده رابطه منفی و معنی داری میان توسعه انسانی و حجم مواد مخدر می باشد؛ لذا جهت جلوگیری از این معضل اجتماعی در استان کرمان، توجه به شاخص انسانی می تواند راه گشا باشد. جهت بررسی دقیق تر موضوع، در ادامه سعی در بررسی تأثیر سه عامل تشکیل دهنده توسعه انسانی یعنی آموزش، سطح درآمد و بهداشت بر حجم قاچاق مواد مخدر در شهرستان های استان کرمان شده است. نتایج حاکی از آن است که هرچند شاخص آموزش تأثیر معناداری بر حجم قاچاق و اعتیاد در محدوده مورد نظر نداشته اما افزایش سطح درآمد (با ضریب ۰,۵۶۴) و بهداشت (با ضریب ۰,۵۱۱) موجب کاهش این پدیده خواهند شد.

واژگان کلیدی: توسعه انسانی، قاچاق و استعمال مواد مخدر، ضریب همبستگی، شهرستان های

استان کرمان

۱- دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان (نویسنده مسئول) moslem bosoylem@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد سیستم های انرژی دانشگاه صنعت نفت hojat bosoylem@yahoo.com 03433227353

مقدمه

سوء مصرف و اعتیاد به مواد مخدر یکی از بلاهای بزرگی است که امروزه در همه جای جهان با آن دست به گریبان است و یکی از مهم‌ترین عوامل و تأثیرگذار در بین جوانان است که همچون مانعی در نیل به توسعه یافتگی جوامع است. یک سوم طلاق‌های ثبت شده به دلیل اعتیاد بوده و شصت درصد از فضای زندان‌های کشور را معتادان اشغال کرده‌اند (ممتازی، ۱۳۸۱: ۶۵). شناخت عوامل موثر بر حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر از زوایای گوناگون قابل بررسی و تجزیه و تحلیل است. یکی از این رویکردها نگاه توسعه‌ای به مبحث فوق است.

درباره ارتباط میان توسعه و رشد اقتصادی و انگیزه ارتکاب به جرم نظریات متفاوتی وجود دارد. اما به نظر می‌رسد کاهش درآمد باعث ایجاد انگیزه برای افراد جهت روی آوردن به اقتصاد زیر زمینی شده که خود افزایش بزهکاری و رشد جرائم را به دنبال خواهد داشت؛ لذا انگیزه دستیابی به کسب درآمدهای آسان با پذیرش ریسک در افراد فعال در اقتصاد زیرزمینی بالا بوده که منجر به رشد جرائمی مانند قاچاق مواد مخدر و در ادامه رشد استعمال آن می‌شود.

یکی از استان‌های درگیر در بحث مواد مخدر در کشور، استان کرمان است که به لحاظ موقعیت جغرافیایی، متأثر از پیامدهای این ماده افیونی است. پژوهش حاضر سعی در سنجش ارتباط میان سطح توسعه انسانی و حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان دارد. متغیر توسعه انسانی خود متشکل از سه شاخص درآمد، آموزش و بهداشت است؛ لذا در پژوهش پیش‌رو ابتدا میزان همبستگی میان شاخص انسانی و حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان بررسی شده و در ادامه این همبستگی برای هر کدام از متغیرهای تشکیل دهنده شاخص توسعه انسانی و حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

ادبیات موضوع

یکی از موانع مهمی که امروزه می‌تواند از بالندگی، توسعه و پیشرفت کشورها جلوگیری کند رشد مصرف مواد مخدر و اعتیاد به انواع آن است. مسئله مواد مخدر و اعتیاد یکی از بلاهای خانمان‌سوزی است که آفتی بر پیکر جوامع بشری بوده و طی آن قدرت تفکر، خلاقیت، توان، کوشش و سازندگی را از انسان گرفته و بنیان خانواده و اعتقاد و باورهای دینی را در معرض نابودی و از هم پاشیدگی قرار می‌دهد (برفی، ۱۳۸۳: ۳۲).

طبق آمار رسمی تعداد معتادان کشور دو میلیون نفر ذکر گردیده است و این در حالی است که حدود ۱۱ میلیون نفر از جمعیت کشور با مشکل اعتیاد خود یا اطرافیان دست به گریبانند (ممتازی، ۱۳۸۵: ۸۵). اعتیاد به عنوان یک آسیب اجتماعی، خود منشاء آسیب‌های بسیاری است که ویرانگری‌های حاصل از آن زمینه ساز سقوط ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی می‌باشد (رضوانی، ۱۳۸۲: ۶۸).

به طور کل برای ماده مخدر تعریف یکسان و جامعی وجود ندارد اما شاید بتوان گفت ماده مخدر ماده‌ای است دارای خواص و اثرات معین قابل اندازه‌گیری که اثرات آن ممکن است با چارچوب ذهنی مشاهده کننده یکسان نیست. ماده مخدر به معنای ماده‌ای که به میزان زیاد بر ذهن اثر می‌گذارد مورد تایید دانشمندان علوم اجتماعی است. این ماده بر کارکرد ذهن، وضع روحی، عاطفی، احساسات و ادراکات و فرآیند تفکر تأثیر می‌گذارد (کوپر^۱، ۱۹۹۹: ۵۲).

عوامل متفاوتی در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و غیره بر انگیزه فرد در روی آوردن به استعمال مواد مخدر نقش دارند. به عنوان مثال بی‌سوادی و کم‌سوادی، ناآگاهی و جهل به قانون، تعدد و تنوع خرده فرهنگ‌ها و توزیع و استفاده نابرابر از امکانات و خدمات آموزشی و فرهنگی در سطوح محلی و ملی و گسترش روز افزون ارتباطات فراملی، به پیدایش و تشدید تفاوت‌ها و تعارضات عقیدتی، ارزش و هنجاری در بین افراد و گروه‌های اجتماعی منجر می‌گردد (عبداللهی، ۱۳۷۸: ۷۰). در چنین شرایطی افراد و گروه‌های اجتماعی از نظر خانوادگی نیز دچار نابسامانی شده، بر سر تشخیص اهداف و راه‌های نیل به اهداف دچار سرگردانی می‌شوند و از نظر اخلاق نظری و اخلاق عملی دچار تعارض می‌گردند (صالحی، ۱۳۷۸: ۴۲) که این خود می‌تواند منجر به تشخیص نادرست هدف و روی آوردن به ناهنجاری‌هایی چون استعمال مواد مخدر شود. اما در مطالعه حاضر جدا از تمامی عوامل تأثیرگذار، سعی شده از منظر توسعه اقتصادی به مسئله مواد مخدر نگاه شود.

توسعه جنبه‌های مختلف و گسترده‌ای دارد و این واژه مفاهیم متعددی را به ذهن متبادر می‌سازد. اما از آنجا که در پژوهش حاضر، هدف بررسی یکی از مسائلی است که انسان و فرد را در جامعه تحت تأثیر قرار می‌دهد از تعریف شاخص توسعه انسانی استفاده شده است. به دلیل ناکافی بودن معیار درآمد سرانه و رشد اقتصادی در سنجش

1-Kupper

رفاه و توسعه، گرایش به ارایه شاخص‌های دیگری مثل بهداشت، آموزش ضروری به نظر می‌رسد. از این رو، استفاده از شاخص توسعه انسانی که از مقبولیت بیشتری نزد اندیشمندان برخوردار است، می‌تواند مفید واقع گردد. این شاخص در صدد اندازه‌گیری متوسط دستیابی یک کشور در سه بعد اساسی سطح درآمد، آموزش و بهداشت است. هر کدام از این متغیرها به تنهایی می‌توانند تأثیر بسزایی بر کیفیت زندگی فرد گذاشته و انگیزه‌های ذهنی و تصمیمات فرد را متأثر سازد.

برخی محققین بر این عقیده‌اند نابرابری درآمدی منجر به رشد جرم می‌شود. به طور کلی می‌توان اشاره کرد که محرومیت نسبی (نابرابری درآمدی و انومی)، محرومیت مطلق (فقر، بیکاری و سطح پایین آموزش) و بی‌نظمی اجتماعی، عواملی است که باعث افزایش نرخ جرم می‌شود (فدایی و گرین، ۲۰۰۲). همچنین صمدی و آماره (۱۳۸۹) به رابطه علیت دو طرفه‌ای میان فقر و جرم در ایران رسیده‌اند.

به طور کلی به نظر می‌رسد بهبود شاخص‌های درآمد، آموزش و بهداشت، منجر به دستیابی به رشد توسعه انسانی شده که خود باعث افزایش کیفیت زندگی فردی شده و کاهش مشکلات روحی و روانی، کاهش دغدغه‌های اقتصادی و معیشتی، رشد قدرت اتخاذ تصمیمات درست، افزایش سطح آگاهی، رشد دانایی و سطح فرهنگ و بینش فردی و کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی را در پی داشته که همه این موارد مستقیم یا غیر مستقیم منجر به کاهش انگیزه قاچاق و استعمال مواد مخدر خواهد شد.

گری بکر^۱ (۱۹۶۸)، در کار خود و براساس یک الگوی انتخاب شغل، نشان می‌دهد که اختلاف میان بازدهی ناشی از فعالیت‌های قانونی و غیرقانونی، عاملی برای ارتکاب جرم محسوب می‌شود. وی در سخنرانی دریافت جایزه نوبل خود در سال ۱۹۹۳ همچنان بر این عقیده بود که «عقلایی بودن اشاره تلویحی به این دارد که برخی از افراد با در نظر گرفتن احتمال دستگیری، احتمال زندانی شدن و شدت مجازات و همچنین به خاطر پاداش‌های مالی و سایر پاداش‌های به دست آمده از فعالیت‌های مجرمانه در مقایسه با کار قانونی، دست به انجام فعالیت‌های مجرمانه می‌زنند» (ثربک و چرومی لیند^۲، ۲۰۰۲).

کوک و زارکین^۳ (۱۹۸۵)، نیز معتقدند که ارتباط بالقوه بین ادوار تجاری و جرم به وسیله چهار کانال فرصت‌های قانونی اشتغال، فرصت‌های فعالیت‌های مجرمانه، مصرف

1- Gary becker
2- Thorbecke & Charumilind
3- Cook & Zarkin

کالاهای جرم‌زا مانند الکل و مواد مخدر و عکس العمل نظام قضایی به جرم قابل بررسی است. به اعتقاد آن‌ها، رکود به معنای دسترسی کمتر به فرصت‌های قانونی اشتغال است و بنابراین باعث افزایش احتمال وارد شدن افراد در فعالیت‌های مجرمانه خواهد شد. از طرف دیگر رکود منجر به کاهش درآمدهای مالیاتی شده و در چنین شرایطی بودجه قضایی کاهش یافته و ظرفیت نظام قضایی برای مبارزه با جرایم کاهش و میزان جرم افزایش می‌یابد.

حضرتی (۱۳۸۹) در مقاله خود ارتباط میان پیامدهای ناشی از مواد مخدر و میزان توسعه فرهنگی را با کمک از رگرسیون خطی و چندگانه و تحلیل مسیر بررسی کرده است. جامعه آماری وی شامل ۱۱۸۱ زندانی مربوط به مصرف، خرید و فروش و قاچاق مواد مخدر زندان تبریز بوده است. نتایج وی نشان دهنده آن است که پیامدهای بهداشتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی به ترتیب باعث شده فرد را در موقعیت توجیه رفتار قرار داده تا فرد به روش‌های ناهنجاری عمل نموده و در نتیجه با ادامه انحراف اولیه، انحراف‌های ثانویه نمود پیدا کرده، در نتیجه در خانواده از نقش تربیتی فرزندان، در جامعه از مشارکت اجتماعی شانه خالی می‌کند و بنابراین همراه با سایر موانع توسعه، موجب عقب ماندگی فرهنگی می‌شود.

صمدی و آماره (۱۳۸۹) مطالعه‌ای جهت بررسی روابط کوتاه مدت و بلند مدت و علیت بین جرایم اقتصادی، نابرابری درآمد، فقر و رشد اقتصادی را با کمک آزمون همجمعی انگل - گرنجر، یوهانس - جوسلیوس و آزمون علیت تودا - یاماموتو و با استناد به داده‌های دوره (۱۳۸۵ - ۱۳۶۴) در ایران انجام دادند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که با اینکه هیچ رابطه بلند مدتی بین متغیرهای فقر، توسعه و نابرابری درآمد و جرایم اقتصادی وجود ندارد اما آزمون علیت تودا - یاماموتو نشان می‌دهد که رابطه علیت دو طرفه‌ای میان جرم و فقر در دوره مورد بررسی برای ایران وجود دارد. همچنین بیان داشتند با پیشرفت توسعه اقتصادی، جرایم اقتصادی افزایش می‌یابد. اما هیچ رابطه علی بین توزیع درآمد و جرایم اقتصادی وجود ندارد.

روش تحقیق و معرفی متغیرها

همانطور که پیشتر گفته شد هدف اصلی این پژوهش بررسی همبستگی میان شاخص توسعه انسانی و اجزاء آن با حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان است. با توجه به محدودیت‌های آمار مربوط به شاخص توسعه انسانی، محدوده

این پژوهش یازده شهرستان استان را برای سال ۱۳۸۹ در بر می‌گیرد. البته آمار شاخص توسعه انسانی از مطالعه صابرمآهانی و همکاران (۱۳۸۹) استخراج شده که این شاخص را برای سال ۱۳۸۶ محاسبه نموده‌اند ولی با توجه به روند طبیعی و کند تغییرات شاخص توسعه انسانی، خللی بر نتایج مطالعه حاضر وارد نمی‌سازد. همچنین با توجه به مقدار نمونه (یازده شهرستان) نتایج آماری می‌توانند کمی دچار تردید باشند که با توجه به استفاده از آماره t این اشکال قابل اغماض بوده، هر چند که اتخاذ این نمونه از محدودیت‌های پژوهش می‌باشد. با توجه به هدف پژوهش، در این بخش ابتدا ضریب همبستگی پیرسون شرح داده شده و در ادامه متغیرها به همراه داده‌های مربوط به شهرستان‌های استان کرمان معرفی می‌شوند.

ضریب همبستگی شاخصی است ریاضی که جهت و مقدار رابطه‌ی بین دو متغیر را توصیف می‌کند. ضریب همبستگی در مورد توزیع‌های دو یا چند متغیره به کار می‌رود. اگر مقادیر دو متغیر شبیه هم تغییر کنند یعنی با کم یا زیاد شدن یکی دیگری هم کم یا زیاد شود به گونه‌ای که بتوان رابطه آن‌ها را به صورت یک معادله بیان کرد بین این دو متغیر همبستگی وجود دارد. نمودار پراکنش یا دیاگرام پراکندگی بهترین تصویر برای نشان دادن همبستگی بین دو متغیر است.

ضریب همبستگی به عنوان معیاری برای سنجش تغییرات y, x نسبت به هم دارای خواص مطلوبی است: اولاً به مبدأ و واحد اندازه‌گیری متکی نیست. دوماً عددی بین منفی یک و مثبت یک به خود می‌گیرد. اگر ρ به ۱ یا -۱ نزدیک باشد یافته‌های y و x اطراف یک خط راست می‌باشند و اگر $\rho = 0$ باشد متغیرها ناهمبسته‌اند.

دو متغیر تصادفی x و y را با انحراف معیارهای σ_x و σ_y در نظر می‌گیریم ضریب همبستگی پیرسون این دو را با ρ نشان داده و به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\rho_{x,y} = \frac{cov(x, y)}{\sqrt{(var x)(var y)}} = \frac{\sigma_{xy}}{\sigma_x \sigma_y}$$

نمونه تصادفی (Y_1, X_1) و (Y_2, X_2) و ... (Y_n, X_n) را در نظر گرفته، برای این که ρ با روش گشتاوری برآورد شود نخست باید σ_x و σ_y و σ_{xy} را به کمک آماره‌های زیر برآورد کرد:

حال برآورد گشتاوری ρ که به ضریب گشتاوری پیرسون شهرت دارد به شکل زیر قابل

محاسبه است:

$$\hat{\sigma}_x^2 = s_x^2 = \frac{1}{n} \sum (x_i - \bar{x})^2 = \overline{x^2} - \bar{x}^2$$

$$\hat{\sigma}_y^2 = s_y^2 = \frac{1}{n} \sum (y_i - \bar{y})^2 = \overline{y^2} - \bar{y}^2$$

$$\hat{\sigma}_{xy} = s_{xy} = \frac{1}{n} \sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y}) = \overline{xy} - \bar{x}\bar{y}$$

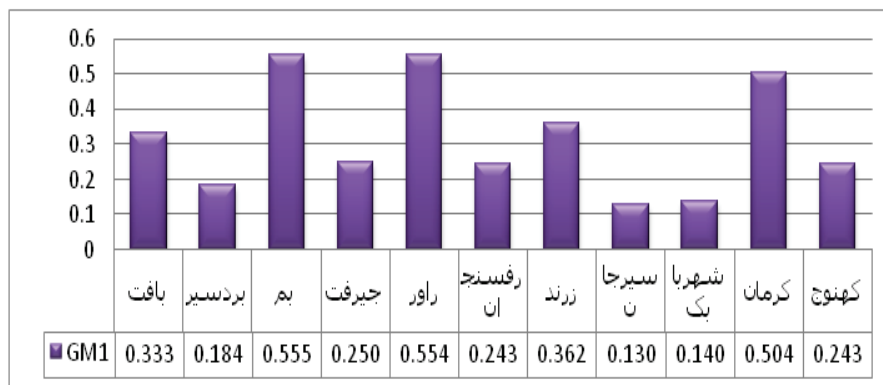
هرگاه به جای نمونه تصادفی یافته‌های آن جایگزین شود، یافته متغیر تصادفی R را با r نشان داده می‌شود:

$$R = \frac{s_{xy}}{s_x s_y}$$

$$r = \frac{S_{xy}}{S_x S_y}$$

پس از معرفی ضریب همبستگی پیرسون به تعریف متغیرها و جایگاه شهرستان‌های استان کرمان در مورد هر شاخص پرداخته می‌شود. شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر است. جهت این متغیر از دو شاخص استفاده شده است. شاخص اول تعداد افراد دستگیر شده در ارتباط با مواد مخدر تقسیم بر جمعیت هر شهرستان ضربدر صد که از سالنامه آماری سال ۱۳۸۹ استان استخراج شده و در جدول زیر قابل مشاهده است.

نمودار شماره (۱): شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان

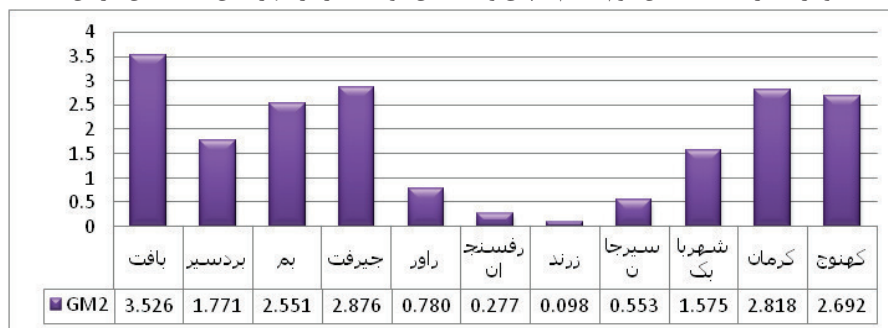
منبع: سالنامه آماری استان کرمان

همانطور که مشخص است بدترین وضعیت مربوط به شهرستان‌های Bem، Rour و Kerman می‌باشد و شهرستان‌های Sirjan، Shehrbakh و Bardesir از وضعیت مناسب‌تری برخوردارند.

اما شاخص دوم جهت اندازه گیری حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر، حجم مواد مخدر کشف شده تقسیم بر جمعیت هر شهرستان ضربدر صد است که در جدول زیر آورده شده است

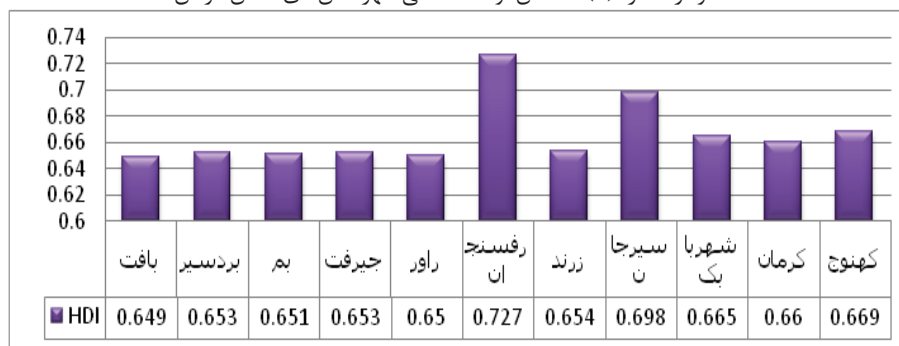
نمودار شماره (۲): شاخص دوم حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان

منبع: سالنامه آماری استان کرمان

در این شاخص نیز، شهرستان‌های بافت، کرمان، جیرفت، کهنوج و بم وضعیت بد و زرد، رفسنجان، سیرجان و راور از وضعیت مناسب‌تری برخوردارند. پس از معرفی شاخص مذکور، مقادیر مرتبط با شاخص توسعه انسانی مستخرج از مطالعه صابر ماهانی و همکاران (۱۳۸۹) در جدول زیر آورده شده است.

نمودار شماره (۳): شاخص توسعه انسانی شهرستان‌های استان کرمان

منبع: صابر ماهانی و همکاران (۱۳۸۹)

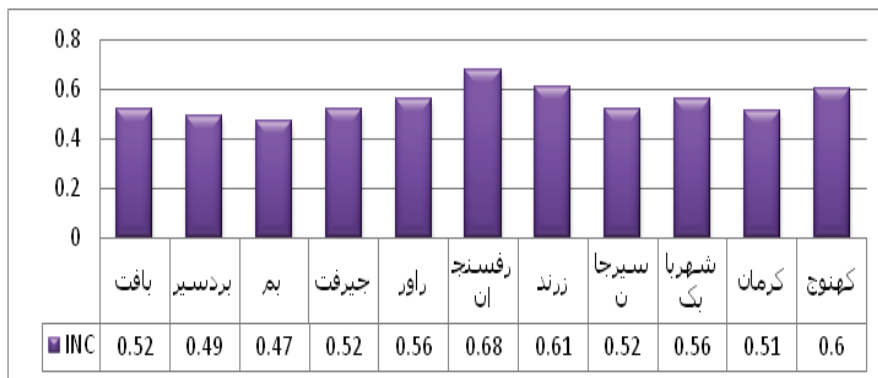
شهرستان رفسنجان بهترین و شهرستان‌های بافت و راور بدترین موقعیت را از نظر شاخص توسعه انسانی به خود اختصاص داده‌اند. جهت درک بهتر شاخص‌های درآمد،

بهداشت و آموزش نیز برای این شهرستان‌ها در جداول زیر آورده شده است.

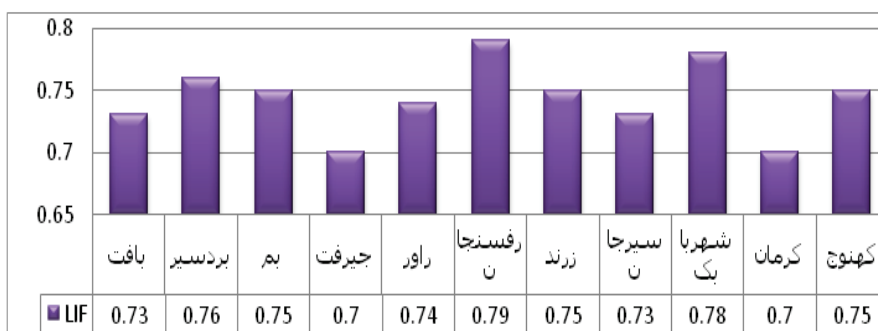
نمودار شماره (۴): شاخص سطح درآمد در شهرستان‌های استان کرمان

منبع: صابر ماهانی و همکاران (۱۳۸۹)

شهرستان رفسنجان بهترین و شهرستان‌های بم و بردسیر بدترین جایگاه را از نظر سطح درآمد سرانه در میان شهرستان‌های مذکور دارا می‌باشند. همچنین از لحاظ بهداشت، طبق نمودار زیر، شهرستان رفسنجان بهترین و شهرستان‌های جیرفت و کرمان بدترین وضعیت را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار شماره (۵): شاخص آموزش در شهرستان‌های استان کرمان

منبع: صابر ماهانی و همکاران (۱۳۸۹)

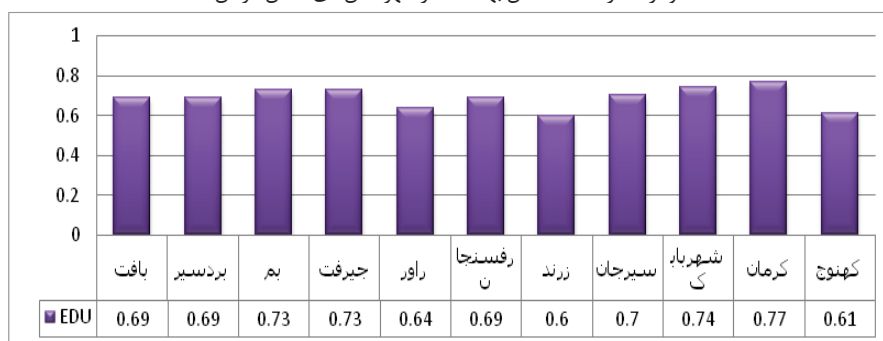
۹

از لحاظ شاخص آموزش نیز، شهرستان کرمان دارای وضعیت مطلوب‌تر و شهرستان‌های زرنند و کهنوج از وضعیت بدتری برخوردارند.

نمودار شماره (۶): شاخص بهداشت در شهرستان‌های استان کرمان

منبع: صابر ماهانی و همکاران (۱۳۸۹)

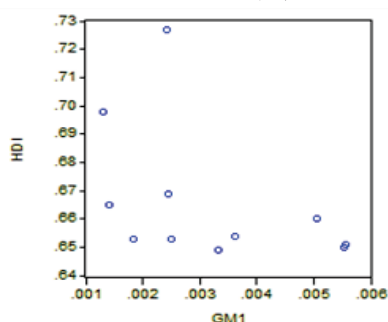
نتایج تجربی

در این قسمت به تحلیل ارتباط میان متغیرهای مربوطه پرداخته می‌شود. ابتدا ارتباط هر یک از دو شاخص معرفی شده برای حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر با شاخص توسعه انسانی بررسی شده و سپس در ادامه به تحلیل ارتباط این دو شاخص با هر یک از سه متغیر تشکیل دهنده شاخص توسعه انسانی پرداخته خواهد شد.

ارتباط شاخص توسعه انسانی و شاخص حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

در جدول زیر جدول پراکنش و ضریب خود همبستگی بین شاخص توسعه انسانی و شاخص اول قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان آورده شده است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که رابطه منفی میان این دو شاخص وجود دارد. این ضریب 0.445 بوده که از لحاظ آماری نیز معنادار است. این بدان معناست که بهبود شاخص توسعه انسانی می‌تواند در کاهش قاچاق و استعمال مواد مخدر موثر باشد.

نمودار شماره (۷): ارتباط میان شاخص توسعه انسانی و شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

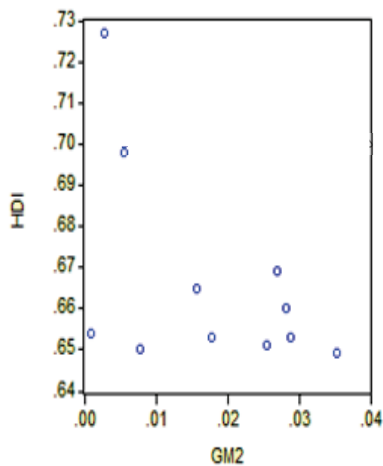
		GM1	HDI
GM1	Pearson Correlation	1	-.445
	Sig. (1-tailed)		.085
	N	11	11
HDI	Pearson Correlation	-.445	1
	Sig. (1-tailed)	.085	
	N	11	11

منبع: یافته‌های محقق

همچنین در جدول شماره دو نمودار پراکنش و ضریب خود همبستگی بین شاخص توسعه انسانی و شاخص دوم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان نشان داده شده است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون این رابطه نیز نشانگر ارتباط منفی دو شاخص مذکور به میزان ۰,۵۲ است که این ضریب نیز معنادار است؛ لذا این آزمون نیز تأکید دیگری است بر این موضوع که جهت کاهش قاچاق و استعمال مواد مخدر، توجه به شاخص توسعه انسانی از اهمیت فراوانی برخوردار است.

	HDI	GM2
HDI Pearson Correlation	1	-.520
Sig. (1-tailed)		.050
N	11	11
GM2 Pearson Correlation	-.520	1
Sig. (1-tailed)	.050	
N	11	11

منبع: یافته‌های محقق

پس از بررسی ارتباط شاخص توسعه انسانی با دو شاخص معرفی شده برای حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر، به تحلیل ارتباط این دو شاخص با هریک از سه متغیر تشکیل دهنده شاخص توسعه انسانی یعنی درآمد، بهداشت و آموزش پرداخته می‌شود.

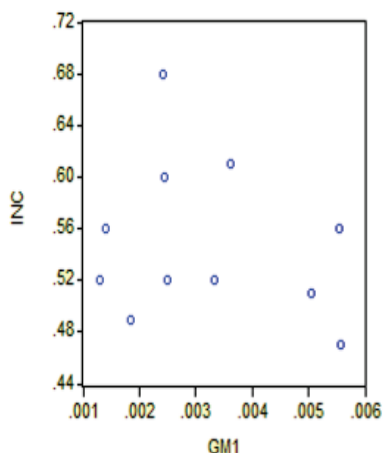
ارتباط شاخص درآمد و شاخص حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان از ارتباط معکوس میان شاخص درآمد و شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر دارد اما این ضریب از معناداری بالایی برخوردار نیست.

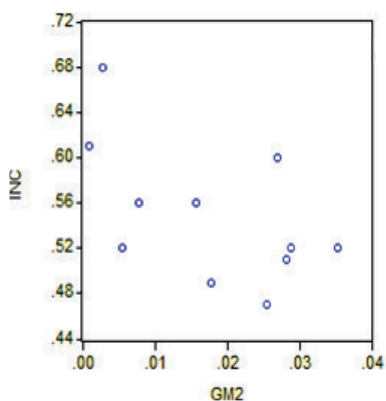
نمودار شماره (۹): ارتباط میان شاخص درآمد و شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

		INC	GM1
INC	Pearson Correlation	1	-.222
	Sig. (1-tailed)		.256
	N	11	11
GM1	Pearson Correlation	-.222	1
	Sig. (1-tailed)	.256	
	N	11	11

منبع: یافته‌های محقق

در جدول زیر ضریب خود همبستگی بین شاخص درآمد و شاخص دوم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان نشان داده شده است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون این رابطه نیز نشانگر ارتباط منفی دو شاخص مذکور به میزان 0.564 است که این ضریب معنادار است؛ لذا این آزمون نشان از آن دارد که رشد درآمد یکی از عواملی است که می‌تواند باعث کاهش انگیزه افراد در روی آوردن به مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان داشته باشد.

		INC	GM2
INC	Pearson Correlation	1	-.564*
	Sig. (1-tailed)		.035
	N	11	11
GM2	Pearson Correlation	-.564*	1
	Sig. (1-tailed)	.035	
	N	11	11

منبع: یافته‌های محقق

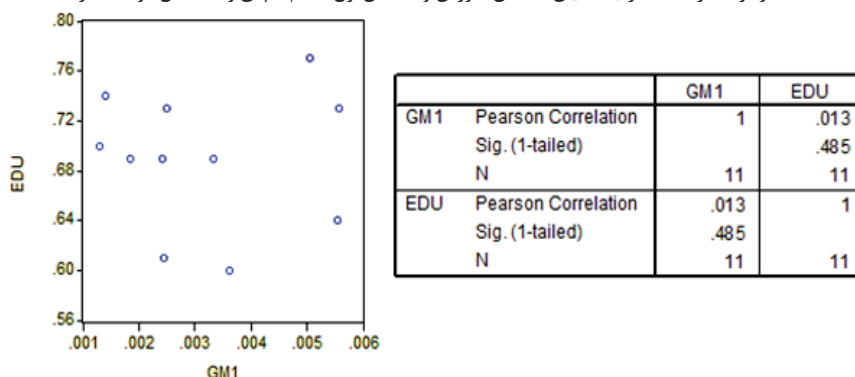

ارتباط شاخص آموزش و شاخص حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

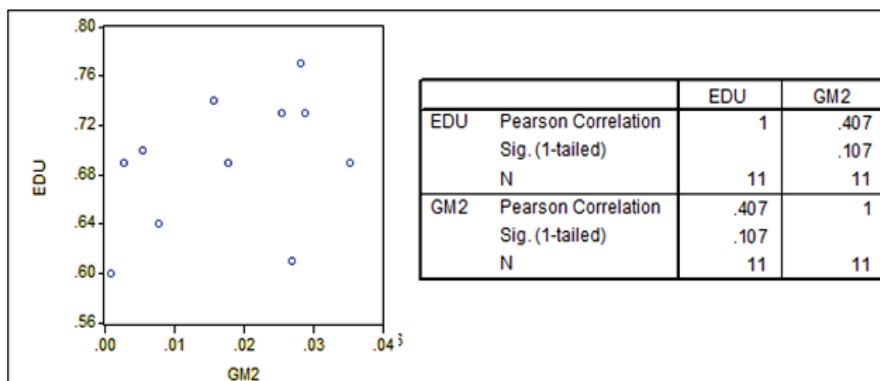
در خصوص ارتباط میان شاخص آموزش و دو شاخص مطرح حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر ضریب بدست آمده معنادار نبوده و نمودار پراکنش این روابط نیز بازگو کننده این نتیجه است که ارتباط معناداری میان شاخص آموزش و دو شاخص موجود حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان وجود ندارد.

نمودار شماره (۱۱): ارتباط میان شاخص آموزش و شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

منبع: یافته‌های محقق

نمودار شماره (۱۲): ارتباط میان شاخص آموزش و شاخص دوم حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

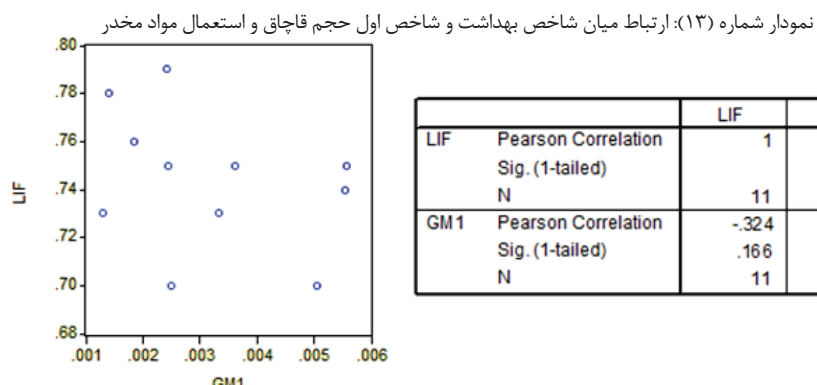

منبع: یافته‌های محقق

ارتباط شاخص بهداشت و شاخص حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر

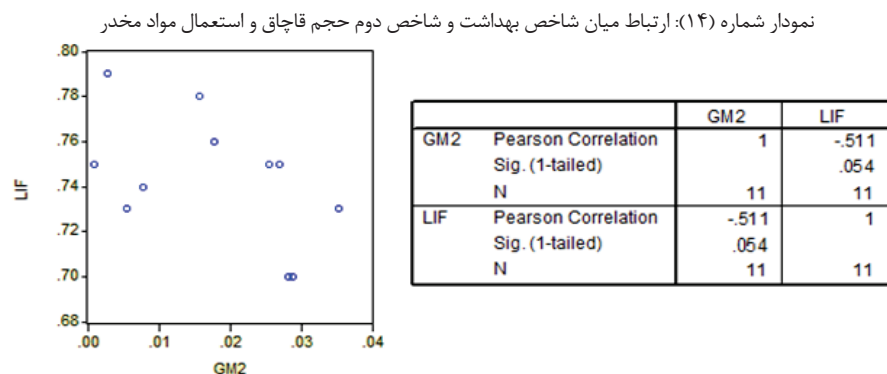
نتایج ضریب همبستگی پیرسون در جدول زیر نشان دهنده ارتباط منفی میان شاخص بهداشت و شاخص اول حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر دارد که البته این ضریب از معناداری بالایی برخوردار نیست.

منبع: یافته‌های محقق

اما در جدول شماره شش ضریب خود همبستگی بین شاخص بهداشت و شاخص دوم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان نشان دهنده ارتباط منفی دو شاخص مذکور به میزان ۰,۵۱۱ است که این ضریب معنادار است؛ لذا این آزمون نشان از آن دارد که بهبود وضعیت بهداشت می‌تواند منجر به کاهش روی آوردن به قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان شود.

منبع: یافته‌های محقق

نتیجه گیری

بررسی پیامدهای افزایش قاچاق و استعمال مواد مخدر به ویژه در استان‌هایی که به لحاظ جغرافیایی تحت تأثیر این ناهنجاری قرار دارند از اهمیت بسزایی برخوردار است. عوامل موثری در روی آوردن افراد به این ماده افیونی دخیل‌اند. در پژوهش حاضر ارتباط میان شاخص توسعه انسانی متشکل از سه جزء درآمد، آموزش و بهداشت و حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر در شهرستان‌های استان کرمان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که رابطه منفی و معنی داری میان توسعه انسانی و حجم مواد مخدر وجود دارد؛ لذا جهت جلوگیری از این معضل اجتماعی، توجه به شاخص انسانی می‌تواند راهگشا باشد. از طرف دیگر هرچند شاخص آموزش تأثیر معناداری بر حجم قاچاق و اعتیاد در محدوده مورد نظر نداشته اما افزایش سطح درآمد و بهداشت موجب کاهش این پدیده خواهد شد؛ لذا توصیه می‌شود با بهبود شاخص توسعه انسانی در شهرستان‌های استان کرمان، تصمیمات مقتضی جهت بهبود سطح درآمد و بهداشت این مناطق جهت کاهش حجم قاچاق و استعمال مواد مخدر اتخاذ شود.

منابع

- برفی، محمد (۱۳۸۳)؛ از میکرده تا ماتمکده اعتیاد، انتشارات علامه طباطبایی، تهران.
- حضرتی لیلان، اکرم (۱۳۸۸)؛ ارتباط پیامدهای ناشی از مواد مخدر و میزان توسعه فرهنگی، مجموعه مقالات دومین همایش جامعه ایمن شهر تهران.
- رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۲)؛ مروری دوباره بر اعتیاد، ترسیم بحران‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی ناشی از پدیده اعتیاد، انتشارات آبرخ، تهران.
- صابر ماهانی و همکاران (۱۳۸۹)؛ سنجش کارایی شهرستان‌های استان کرمان در دستیابی به شاخص توسعه انسانی، مجله طب و تزکیه، شماره ۷۶.
- صالحی، مصطفی (۱۳۷۸)؛ عوامل و موانع قانون‌گرایی، فصلنامه فرهنگ عمومی، شماره ۲۱.
- صمدی، علی حسین و جواد آماره (۱۳۸۹)؛ جرایم اقتصادی، نابرابری توزیع درآمد و توسعه اقتصادی: اقتصاد ایران (۱۳۸۵-۱۳۶۴)؛ جستارهای اقتصادی، شماره ۱۴.
- عبداللهی، محمد (۱۳۷۸)؛ موانع قانون‌گرایی در ایران، نشریه فرهنگ عمومی، شماره ۲۰.
- ممتازی، فریده (۱۳۸۱)؛ نظریه‌ها و دیدگاه‌های انحرافات اجتماعی، شرکت سهامی انتشار، چاپ اول، تهران.
- Cook and Zarkin (1985) the Relation between Economic Hardship and Crime, Sociological Perspectives, V (48), PP 189- 211.
- Fadaei Tehrani, R & T.M. Green (2002) Crime and Society, International Journal Of Social Economics, 29(10) PP 781- 795.
- Thorbecke&Charumilind (2002) Economic Inequality and Its Socioeconomic Impact, journal Development. (30) PP 1477- 1495.
- Gary Beckr (1968). "Crime and Punishment: An Economic Approach". The Journal of Political Economy 76: pp. 169-217.

